

September – oktober

Duinen van Zuid-Kennemerland

Natuurlijk, dit wandelgebied is in elk jaargetijde aantrekkelijk, maar in de herfst is het hier misschien toch wel op zijn mooist. De zomerhitte en vakantiegangers zijn dan weg en de natuurliefhebbers zijn weer onder elkaar. Ze kunnen volop genieten van het veranderde landschap, waar de fel gekleurde bessen van de duindoorn en meidoorn nu de dienst uitmaken naast de altijd groene naaldbomen. De bont kleurende loofbossen aan het begin en het eind van de wandeling maken het kleurenpalet compleet.

Aangeschoten vogels

Na de zomer hangen de struiken in de duinen vol bessen: rode meidoornbessen, de zwarte Amerikaanse vogelkers, de roze en oranje vruchten van de kardinaalsmuts en, in het open buitenduin, de oranje duindoornbes. Zo zijn de duinen een goed gevulde voorraadkast die de vogels helpt om de herfst en winter door te komen. Net als op uw fruitschaal verandert de kwaliteit van het fruit: van onrijp naar rijp en daarna gaat het fruit rotten. Bij het verrotten kunnen de bessen vergisten en ontstaat alcohol, wat op vogels dezelfde uitwerking heeft als op mensen. Dus als u in oktober of november een vogel ziet vliegen met een wat onvaste baan ...

Een koperwiek doet zich te goed aan duindoornbessen

1 Je kunt in beboste duingebieden aan het eind van een herfstmiddag **hommels en wespen** aantreffen die niet meer terugkeren naar hun nest. De koninginnen hebben een beschut plekje gezocht, waardoor het volk uiteenvalt. In de zomer vingen de wespen nog vliegen, die ze als eiwitrijk voer voor de larven naar het nest brachten. Daarna hebben ze alleen nog belangstelling voor suiker, voor hun eigen voeding. In september kunnen ze dat vinden op de bladeren onder een bladluiskolonie: luizen produceren én morsen suiker.

2 De duinen van Kennemerland staan bekend om de weelderige groei van **kardinaalsmuts**. In de nazomer herken je deze struik aan de rozerode zaaddoosjes die inderdaad wel iets weg hebben van een door katholieke priesters gedragen bonnet, een gelobd hoofddeksel. In september rijpen dan de vlezige vruchten, die meteen herkend worden door trekvogels zoals spreeuwen en vinken. Ze eten zich vol om krachten op te doen voor de trek.

Meer weten?

Afstand

9,5 km, ca. 2,5 uur

Startpunt

NS-station Santpoort-Noord

Bewegwijzering

Geen, zie routebeschrijving

Parkeren

Parkeerterrein Duin- en Kruidbergerweg 76, 2071 LG Santpoort-Noord. De route oppakken bij de cursieve tekst in blokje **A**.

OV

NS Santpoort-Noord

Landschapstype

Duin/strand, bos

Bijzonderheden

Er lopen wilde grazers in het gebied. Ze zijn ongevaarlijk als u afstand bewaart en ze niet voert.

Het kan in de herfst en winter erg nat en glibberig zijn. Zorg voor goede wandelschoenen.

Wandelaars in Duin- en Kruidberg

3 Het westelijk deel van Duin en Kruidberg bestaat uit open duinen. Duinpaden worden hier vaak bestrooid met **houthaksel** om verstuving van het zand tegen te gaan. De dikke humuslaag die hierdoor ontstaat biedt weer een goede voedingsbodem aan planten als zeeraket en blauwe zeedistel. Vooral de laatste trekt in september veel vlinders, waaronder de trekkende distelvlinder. Maar we kunnen in het haksel ook het vogelnestje vinden, een zwammetje.

4 Dit **uitkijkpunt** is in de herfst ook een goede plek om trekvogels op weg naar het zuiden te spotten. Juist dicht bij de kust zijn er veel te zien. Veel vogels vliegen niet graag boven zee en zorgen als ze de kust naderen dat ze boven land blijven. Ze kunnen zich dan mede oriënteren op de kustlijn. Misschien ziet u de buizerd. In Nederland is het een standvogel, maar hij heeft soortgenoten uit Scandinavië die via Nederland naar het zuiden trekken. Op mooie herfstdagen kunt u zien hoe ze dat doen. De buizerd draait in cirkels op de warme lucht omhoog en steekt dan net als een zweefvliegtuig in een langzaam dalende glijvlucht over naar de volgende thermiekslurf.

5 We passeren hier een stukje van een **tankgracht** uit de Tweede Wereldoorlog, door de Duitsers aangelegd om de geallieerden tegen te houden. Bij de volgende parkeerplaats lopen we over een drooggelegd stuk, waar in de verte het water nog te zien is. De oevers van het water zijn ook in het najaar prachtig begroeid en weinig doet nog aan de functie van tankgracht denken.

6 In **Midden Herenduin** kun je oog in oog komen te staan met grote grazers. Hiervoor zijn winterharde types gekozen, zoals de Schotse hooglander, een rund, de shetlandpony en het konikpaard. Ze malen niet om slecht weer, dus ze verrichten hun goede werk, het openhouden van hun graasgebied, ook in herfst en winter, als de doorgefokte Hollandse grazers allang warm op stal staan. Als er geen eetbaar sprietje meer op de bodem te bekennen is, dan knabbelen ze aan boombast, waarin voedzame suikers zitten.

7 In de bossen rond het landhuis **Duin en Kruidberg** staan veel eiken. Sommige eikenbladeren hebben galappeltjes, die in de afgelopen zomer zijn ontstaan rondom eieren van galwespen: de boom produceert nieuw weefsel rond het larfje dat uit het ei ontstaat, waar dit

larfje van kan eten. Daarna gaat het zich verpoppen. Met het blad valt ook de galappel, waar tegen de winter jonge galwespjes uit komen. Overigens zijn niet alleen wespen

schuldig aan deze fraaie misvormingen. Ook bijvoorbeeld galmuggen, bladluizen, mijten en schimmels laten op deze manier de eik voor zich werken.

Atlantikwall

In aangeharkt Nederland zijn plekken waar de natuur haar gang kan gaan behoorlijk schaars. Het duingebied is veelal een natuurlijke vrijplaats. Tussen 1942 en 1945 is die ongereptheid danig verstoord door de bouw van de nazi-Duitse verdedigingslinie 'Atlantikwall'. In het nationaal park lag de zuidflank van 'Festung IJmuiden', die de toegang tot het Noordzeekanaal moest verdedigen. Uiteindelijk is de natuur de overwinnaar gebleken. Tankgrachten doen het goed als broedplaats voor vogels en reptielen, drakentandhindernissen en tankmuren als ondergrond voor soms zeldzame planten en mossen. Bunkers hebben, na een tijdje als vakantiewoning gediend te hebben, een permanente status als winterverblijf voor vleermuizen gekregen. Onnatuurlijke structuren met een hoge natuurwaarde! Vanuit cultuur- en natuurhistorisch perspectief de moeite waard om te koesteren.

Bunker op Forteiland IJmuiden

Routebeschrijving

A Station verlaten via de achterzijde. Vanaf voetgangerstunnel rd langs manege. Einde weg la, *Duin- en Kruidbergerweg*. Einde weg ra. Bij bord met Nationaal Park Zuid-Kennemerland ra tot aan parkeerterrein. (Automobilisten starten hier; loop naar informatiemuur.) Hier gaat u la langs grote informatiemuur, over wandelpad links van *Zeeweg* (fietspad). Volg blauwe pijlen.

B Einde la, *Brederodepad*. Splitsing links aanhouden. Volg blauwe route tot samenkomst met *Zeeweg*/fietspad; daarna blauwe route nog 400 m over *Zee-
weg* volgen.

C Ra richting Herenduinen (blauwe route gaat rechtdoor), rood-witte markering volgen. Driesprong ra, rood-witte markering.

D Op volgende driesprong rd, *Koningsweg* negeren, volg 'Uitgang Herenduinen'. Verderop *Witte Weg* negeren en links aanhouden (rood-witte markering).

E Klim naar uitzichtpunt. Blijf richting Uitgang Herenduinen gaan (rood-witte markering). Na enige tijd klinkerweg.

F Op klinkerweg schuin la over water.

Wandelaars ontmoeten konikpaarden in Midden Herenduin

G Als klinkerweg naar links buigt, rd over onverhard bospad. Iets voor afrastering ra (rode route). Afrastering en daarna rode pijlen volgen tot parkeerterrein bij de ingang Midden Herenduin. Er ligt een gevallen boom op het pad; ga hier links omheen. Rd over parkeerterrein. Na weiland te hek ra over smal pad. Rechts aanhouden langs naaldbos aan linkerhand.

H Einde pad, bij bank en bordje Natuurmonumenten, la richting Uitgang Duin en Kruidberg. Iets verder, op top rechts aanhouden. Bij bordje Natuurmonumenten ra richting ijskelder. Verderop hek door. Voorbij ijskelder doorlopen naar parkeerterrein Duin en Kruidberg waar de rondwandeling begon; dit schuin links oversteken en dezelfde weg terug naar het treinstation: asfaltweg aflopen; einde weg, bij bord Nationaal Park Zuid-Kennemerland, la.

Op driesprong voetpad naast doorgaande weg naar links volgen. Ter hoogte van hek aan de linkerhand ra *Duin- en Kruidbergerweg* in. Langs de manege naar het station.

Ook gezien

Speelterrein, uitzichtpunt, de schoorstenen van de hoogovens IJmuiden (Tata Steel), de ijskelder van Duin en Kruidberg, Landhuis Duin en Kruidberg, stippelmot.

Horeca

Hoeve Duin en Kruidberg, Duin- en Kruidbergerweg 91, 2071 LG Santpoort-Noord, 023 537 01 94, www.duinenkruidberg.nl; open apr.-sep. di-zo 11-18 uur, gesloten bij slecht weer.